דרשוני כרך ב — גן עדן

גן עדזעדי בלוט

דרש רבי שמלאי: לְמה הוולד דומה במעי אמו? לפנקס שמקופל ומונח. ידיו על שתי צדעיו, שתי אציליו על ב' ארכובותיו, וב' עקביו על ב' עגבותיו, וראשו מונח לו בין ברכיו, ופיו סתום וטבורו פתוח, ואוכל ממה שאמו אוכלת ושותה ממה שאמו שותה, ואינו מוציא רעי שמא יהרוג את אמו. וכיוון שיצא לאוויר העולם, נפתח הסתום ונסתם הפתוח, שאלמלא כן אינו יכול לחיות אפילו שעה אחת. ונר דלוק לו על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו, ואין לך ימים שאדם שרוי בטובה יותר מאותן הימים, ומלמדין אותו כל התורה כולה ... וכיון שבא לאויר העולם – בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה, שנאמר (בראשית ד, ז) 'לפתח חטאת רבץ' ואינו יוצא משם עד שמשביעין אותו שנאמר (ישעיהו מה, כג) 'כי לי תכרע כל ברך תשבע כל לשון' (בבלי, נידה ל, ע"ב)

דרשו בבית המדרש: למה היו דומים אדם וחווה בגן עדן? לוולד במעי אמו. מה הוולד אוכל ושותה מאמו, אף הם היו אוכלים ושותים מיוצרם, שנאמר, 'הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע אשר על פני כל הארץ ואת כל העץ' וגו' (בראשית ד, כט) ונר דלוק להם מעל ראשם שנאמר, 'נר ה' נשמת אדם' (משלי כ, כז). ואין לך אדם אלא אדם הראשון שבראו זכר ונקבה, שנאמר: 'זכר ונקבה בראם ויברך אתם ויקרא את שמם אדם' (בראשית ה, ב) וצופים ומביטים מסוף העולם ועד סופו, והקדוש ברוך הוא מלמדם כל התורה כולה שנאמר, 'וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה' (בראשית ב, טו) ולא נאמר 'לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ' אלא לעסוק בדברי תורה ולשמור את מצוותיה. ואין לך ימים שאדם וחווה שרויים היו בטובה יותר מאותן הימים.

כיוון שחטאו, נפתח הסתום ונסתם הפתוח. נפתח הסתום – שנפתחה דעתם שהייתה סתומה, שנאמר: 'ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי עירמם הם' (בראשית ג, ז). נסתם הפתוח – שנסתם זיכרונם, שבא מלאך וסטרם על פיותיהם והשכיחם כל התורה כולה וגירשם הקדוש ברוך הוא מגן העדן וישכן את המלאך בפתח הגן לשמור עליו לבל ישובו לשם, שנאמר, 'ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן את הכרבים ואת להט החרב המתהפכת' (בראשית ג, כד).

ולא זכרו אדם וחווה את גן העדן, ולא זכרו את התורה אשר למדו, ולא זכרו כי היו שווים זה לזה, ולא זכרו כי היו שניהם אחד.

ולא נאמר לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ אלא לעסוק בדברי תורה ולשמור את מצוותיה – על פי פרקי דרבי אליעזר, חורב יא.